

Na rokovanie

Národnej rady Slovenskej republiky

## I

Podľa čl. 102 ods. 1 písm. o) Ústavy Slovenskej republiky vraciam Národnej rade Slovenskej republiky zákon z 21. mája 2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia a o zmene a doplnení zákona č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. 79/2013 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „schválený zákon“).

Navrhujem, aby Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) pri opätovnom prerokovaní zákon neprijala ako celok.

## II

Schválený zákon bol predložený na rokovanie národnej rady ako poslanecký návrh zákona v riadnom legislatívnom konaní. K schválenému zákonu bolo prijatých 42 pozmeňujúcich a doplňujúcich bodov cez spoločnú správu výborov a poslanecký pozmeňujúci a doplňujúci návrh, na základe ktorých bol pôvodný návrh zákona kompletne prepísaný.

Schváleným zákonom sa mení zloženie rady Fondu na podporu umenia (ďalej len „rada“) (predtým 9 členov, po novom 13 členov; predtým minister kultúry menoval 4 členov, po novom až 8 členov) a pridávajú sa jej kompetencie, najmä má rozhodovať o poskytnutí finančných prostriedkov fondu, pričom stanoviská odborných komisií už nebudú záväzné, a bude rozhodovať o náležitostiach zmlúv o poskytnutí finančných prostriedkov. Rokovania rady pri rozhodovaní o poskytnutí finančných prostriedkov fondu a návrhoch zmlúv budú neverejné. Rozširuje sa aj dozorná rada Fondu na podporu umenia, a to o 2 členov, ktorých zvolí rada. Riaditeľovi Fondu na podporu umenia sa odoberajú kompetencie, ktoré prechádzajú na radu. Ďalej sa rozširujú oblasti pre poskytnutie finančných prostriedkov Fondu na podporu umenia (ďalej len „fond“) a to o tzv. infraštruktúrne projekty a o podporu tradičnej ľudovej kultúry.

### A.

Zmeny v zložení rady je možné považovať za zásah do odbornosti rozhodovania fondu o poskytnutí finančných prostriedkov, odňatie charakteru verejnoprávnosti celého fondu a vnášanie politického vplyvu do slobody umeleckej tvorby a kultúrnej oblasti ako takej.

Nová kompetencia rady rozhodovať o poskytovaní finančných prostriedkov (doteraz rozhodovalo 70 komisií dokopy s 300 členmi) je spôsobilá znefunkčniť tento nástroj podpory umenia, keďže nebude z organizačných, kapacitných a časových dôvodov

v možnostiach 13 člennej rady posudzovať tisíce prichádzajúcich žiadostí (dnes cca 5000 projektov ročne).

Rovnako schválená zmena robí z fondu netransparentný nástroj podpory umenia, keďže úzke zloženie rady nebude schopné úplne, odborne a politicky nezávisle vyhodnocovať všetky žiadosti, a teda o nich ani kompetentne rozhodovať. Fond tak stratí verejnoprávny charakter. Aj keď bude mať rada k dispozícii odporúčacie stanovisko odbornej komisie, toto nebude záväzné (na posúdenie a rozhodnutie o poskytnutí alebo neposkytnutí finančných prostriedkov by sa mali členovia rady plne oboznámiť so všetkými žiadosťami, čo bude vzhľadom na doterajšie počty žiadostí v praxi nedosiahnuteľné).

Všetky tieto procesy zhmotnené v rokovaní rady o poskytnutí finančných prostriedkov fondu a návrhoch zmlúv budú v zmysle schváleného zákona neverejné, umožňujúce netransparentné a kabinetné rozhodovanie v oblasti umenia a kultúry, čo je v priamom rozpore s materiálnou funkciou a poslaním umenia a kultúrneho života v spoločnosti.

Nedostatky schváleného zákona sú podľa môjho presvedčenia v rozpore s čl. 43 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), pretože sú spôsobilé ohroziť slobodu umenia a slobodné procesy v rámci kultúrneho života v našej spoločnosti.

#### B.

Za zásadný nedostatok schváleného zákona považujem právnu úpravu prechodných ustanovení (konkrétne § 33 ods. 3), kedy sa podľa nových pravidiel bude rozhodovať aj o žiadosťiach podaných podľa doterajších právnych predpisov.

Právna úprava prijatá v schválenej podobe v prechodných ustanoveniach je tak retroaktívna a môže sa uplatniť aj na žiadosti podané podľa doterajších právnych predpisov. Zároveň bude o týchto žiadosťiach podaných pred účinnosťou schváleného zákona rozhodované neverejne a radou s prevahou politických nominantov, čo je v priamom rozpore s právnym stavom a očakávaniami, za ktorých žiadatelia svoje žiadosti podávali a aké očakávania od tohto procesu žiadatelia legitímne mali.

Opísaná právna úprava prechodných ustanovení v zmysle schváleného zákona je tak podľa môjho názoru ústavne nesúladná s princípom právnej istoty, princípom ochrany legitímnych očakávaní a zákazom retroaktivity noriem na už konštituované právne vzťahy vyplývajúce z čl. 1 ods. 1 ústavy.

#### C.

Záverom upozorňujem na procesné nedostatky schváleného zákona.

Schválený zákon bol predložený na rokovanie národnej rady ako poslanecký návrh zákona. To v praxi znamená, že v legislatívnom procese je vynechané medzirezortné pripomienkové konanie. Z prípravy novely zákona tak bol vylúčený gestor zákona (Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky), ale najmä kultúrna obec a odborná verejnosť. Takýto postup znamená obmedzenie participácie verejnosti na legislatívnom

procesu, obmedzenie možnosti pre verejnú a odbornú diskusiu a obmedzenie účasti na tvorbe a pripomienkovaní zákona, ktorý sa bytostne dotýka zabehnutého systému podpory umenia a kultúry.

Ďalej k schválenému zákonu bolo prijatých 42 pozmeňujúcich a doplňujúcich bodov cez spoločnú správu výborov a poslanecký pozmeňujúci a doplňujúci návrh. V rámci legislatívneho procesu teda došlo v druhom čítaní k prepísaniu pôvodného návrhu zákona a tým podľa mojej mienky došlo k materiálnemu porušeniu legislatívneho procesu a bolo *de facto* obídene medzirezortné pripomienkové konanie v miere, ktorá prevyšuje bežné opravy a úpravy návrhu zákona. Tým zároveň zákonodarca porušil princíp efektívnej verejnej kontroly legislatívneho procesu a právo verejnosti na efektívne oboznámenie sa s produktom legislatívnej práce národnej rady.

Záverom uvádzam, že účinnosť schváleného zákona, ktorý bol národnou radou schválený 21. mája 2024, je upravená tak, že nie je zohľadnená lehota pre prezidentku Slovenskej republiky (mala by skončiť až 6. júna 2024) na posúdenie a prípadné vrátenie zákona podľa čl. 102 ods. 1 písm. o) ústavy, keďže účinnosť má schválený zákon nadobudnúť už 1. júna 2024. Zároveň absencia rozumnej legisvakačnej lehoty robí tento schválený zákon prakticky nevykonateľným (rozpor s čl. 1 ods. 1 ústavy a princípom právnej istoty), resp. podpora umenia môže prakticky skolabovať, keďže takúto radikálnu zmenu nie je možné naštartovať od 1. júna 2024 z dôvodu potreby prijatia nových schém podpory, nových interných pravidiel fondu, nových zmlúv, posilnenia personálnych kapacít.

Schválený zákon sa aj v tomto smere dostáva do rozporu s čl. 1 ods. 1 ústavy v zmysle ústavných princípov legislatívneho procesu a s čl. 102 ods. 1 písm. o) ústavy.

### III

V nadväznosti na vyššie uvedené pripomienky a namietaný nesúlad s ústavou navrhujem, aby národná rada pri opätovnom prerokovaní zákon neprijala ako celok.

Bratislava 28. mája 2024